

СЪЗДАВАНЕ НА ГРАФИЧЕН ЗНАК В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Венцислав Маринов

Знаците се делят на следните видове: сигнални (звукови и светлинни), мимически и жестови, графични. Целта им е да предават стегнато и лаконично информацията, която е кодирана в тях. Възприемането на знака изисква предварителна подготовка поради различната степен на условност на изображението, визуалната култура на възприемащия и визуалния му опит в социалната сфера.

Цел на настоящата статия е да разгледа същността на графичния знак и начините за създаването му в процеса на обучение по изобразително изкуство в началното училище.

Графичният знак е разновидност на приложната графика, а тя от своя страна е един от жанровете в декоративно-приложното изкуство. Създаването на графични знаци е сравнително нов вид творческа дейност в сравнение със създаването на произведения в изящната графика и живопис. Рисуването на графичен знак в обучението по изобразително изкуство е застъпено в учебните програми по изобразително изкуство от първи до четвърти клас. Тенденцията е да се започне от схеми, да се премине през опростени пиктограми и да се стигне до системи от знаци за ориентиране в заобикалящата ни среда.

Целта на графичния знак е да предаде синтезирано лаконична информация, отразяваща най-характерните художествени признаци на конкретен обект под формата на графично изображение. Под художествени признаци разбираме: начин на композиране – пълно използване на изразните средства на композицията (размери, формат, композиционен център, равновесие, контраст, ритъм); цвят, форма, пропорции, силует, пространствена ориентация, динамичност или статичност.

Видовете графични знаци според функциите им са: информативни, указателни, предупредителни, забранителни, естетически. Графичният знак притежава следните характерни признаци:

- проста, ясна, четлива и ефектна композиция;
- декоративна рамка с проста геометрична форма (кръг, квадрат, правоъгълник, ромб, триъгълник и др.) В много случаи рамката е заменена от простата геометрична форма на силуета на знака;

- прецизност и чистота на линията – изящна и геометрично точна;
- черен или бял силует;
- двуизмерност и по-рядко триизмерност на формата;
- стремеж за триизмерност чрез ясна и опростена светлосянка;
- ограничена цветност: черно-бяло, символични, чисти, ярки и контрастни цветове. Използването им се свежда до 2 – 3. В някои случаи се използва ярък цвят за акцент върху композиционния център или важен декоративен елемент, който подсказва съдържанието.

Можем да разделим графичните знаци на две големи групи:

1. Подражателни (пиктограми). Те представят схематично и обобщено обекти чрез включване на най- характерните им визуални признаци. Те включват търговските знаци върху етикети и предмети от бита. Чрез тях производителят гарантира автентичност на стоката;

2. Условноподражателни (идеограми). За създаване и възприемане на тези знаци се изисква предварителен обем от знания и широка визуална и символна компетентност. В тази група се включват герб, емблема, астрономически знаци, зодиакални знаци, химически знаци.

Създаването на графичния знак преминава през определени етапи. Първо се избира обекта от заобикалящата ни среда. В зависимост от поставената учебна задача мотивите за пресъздаване могат да бъдат геометрични, включващи и писмените знаци, зооморфни, антропоморфни, растителни, небесни светила (слънце, луна, звезди). През втория етап обектът се превръща в образ. Това означава, че в обекта се игнорират несъществените характеристики и той се подлага на художествено обобщаване. Намира се най-обстоятелствената гледна точка към обекта, където най-ясно са разкрити формата, пропорциите, движението, функциите му, цвета. През третия етап образът се превръща в знак. Съхраняват се най-съществените характеристики на образа и повторно се обобщават и стилизират.

Самият процес на стилизация, от своя страна, също преминава през няколко етапа. Тези етапи са присъщи за творческия процес при графичните дизайнери. Поради възрастовата специфика на учениците в началния етап на обучение, тези етапи не могат да бъдат диференцирани в процеса на създаване на знака.

В началния курс съществуват някои подходи при създаване на графичния знак.

1. Знаци могат да бъдат създадени с помощта на буквите.

– По отношение на писмените знаци може да се създаде графичен знак, съставен от цяла дума. В този случай се използват букви от еднакъв шрифт, които се композират хоризонтално или вертикално. Чрез промяна на височината и пропорциите може да се получи различен общ силует на знака.

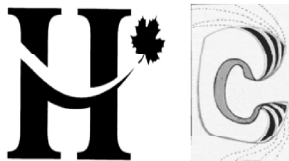
– Графичен знак може да се създаде като се прибавят нови, несъществуващи елементи в стандартния шрифт. Освен нови елементи може да се използва и деформация на буквите с цел създаване на нов силует с конкретно значение на образ.

– Графичен знак може да се създаде и от заглавни букви (аббревиатура от еднакъв шрифт). Получава се знак, съставен от две или три букви, композирани по различни начини – хоризонтално, вертикално, диагонал с център или не. И при този подход е възможна частична или цялостна деформация на буквите с цел ново общо изображение. Както при цялата дума и тук може да се използва декоративна рамка пропорционално еднаква с избрания шрифт.

– Графичен знак се създава и от една заглавна буква. Композицията може да се сведе до проста геометрична фигура чрез използване на допълнителни елементи или декоративна рамка. Съществува възможност чрез деформация на буквата да се постигне обобщаващ опростен образ с конкретно значение.

2. Могат да се създадат знаци чрез стилизация на фигура на животно или флорален мотив.

Създават се знаци и чрез стилизация на геометрични фигури със символично значение. Тук възможностите за използване на различни композиционни принципи са неограничени. Целта на тези знаци е намирането на най-характерните визуални признаци на определена човешка дейност.

3. Пиктограмата е знак с конкретни функции, получен чрез стилизиране на човешка фигура. В пиктограмата се съхраняват най-характерните особености на формата и пропорцията на фигурата. Има възможност да се използва декоративна рамка с проста геометрична форма. При всички пиктограми може да бъде включен и кратък текст в композицията с цел по-пълно възприемане на авторския замисъл.

Подходящите материали и инструменти в обучението по изобразително изкуство за създаване на графични знаци са флумастери и графичен молив. При по-малките деца графичният знак се изпълнява с флумастери, а при деца от 3–4 клас първо се препоръчва графична рисунка (скица) с молив, а след това изпълнение върху нея с едноцветен флумастер.

Изискванията към учениците за качествено изпълнен графичен знак са: проста и ясна композиция; оригинален подход към стилизация на изображенията; използване на 2–3 цвята; целенасочено включване на декоративна рамка в изображението.

Чрез създаване на графичен знак учениците развиват различни умения. Те се научават да се абстрахират от дребните и маловажни детайли в обектите и да виждат цялото и едрите значими части. Придобиват умения да анализират и синтезират форма и пропорции. Дава им се възможност да експериментират с локален или условен цвят за

сметка на цветността в природата. Учениците развиват умения да композират по-лесно заради изискванията за двуизмерност на изображението. Развиват своето въображение и способността да се отнасят акурантно, чисто и прецизно към изпълнението на задачата и разработването на детайлите.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. *Димчев, В., Ст. Раканов.* Рисуване и изобразително изкуство. София, 1980.
2. *Димчев, В.* Изобразително изкуство – методика. София, 1993.
3. *Енциклопедия на изобразителните изкуства в България.* София, 1987.

СЪЗДАВАНЕ НА ГРАФИЧЕН ЗНАК В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ

ВЕНЦИСЛАВ МАРИНОВ

Резюме

В статията се разглежда един от видовете графичен дизайн – графичният знак. Изяснява се неговата специфика, видове и характеристика. Авторът се спира върху особеностите на графичния знак в учебната програма на началното училище. Разясняват се някои подходи при създаването на графичния знак.

Ключови думи: графичен знак, видове знаци, графични знаци в началното училище

CREATING A LOGO IN THE ART PROCESS OF THE PRIMARY SCHOOL CHILDREN

VENCISLAV MARINOV

Summary

The article examines the graphic sign as one type of the graphic design. It clarifies its specifics, types and characteristics. The author examines the characteristics of the sign in the primary school curriculum. It also explains some approaches for the creation of graphic signs

Keywords: logo, types of signs, signs in primary school